

Na osnovu člana 19 stav 2 i člana 29 stav 2 Zakona o zdravstvenoj zaštiti bilja ("Službeni list RCG", broj 28/06 i "Službeni list CG", broj 28/11), Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, donijelo je

Pravilnik o uslovima i načinu izdavanja dozvole za unošenje štetnih organizama, bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom za oglede, naučna istraživanja ili za rad u selekciji bilja*

Pravilnik je objavljen u "Službenom listu CG", br. 55/2013 od 29.11.2013. godine, a stupio je na snagu 7.12.2013.

* U ovaj pravilnik prenešena je Direktiva Komisije 2008/61/EC od 17. juna 2008. godine 2008/61/EC od 17. juna 2008. godine (Commission Directive 2008/61/EC of 17 June 2008 establishing the conditions under which certain harmful organisms, plants, plant products and other objects listed in Annexes I to V to Council Directive 2000/29/EC may be introduced into or moved within the Community or certain protected zones thereof, for trial or scientific purposes and for work on varietal selections)

Član 1

Ovim pravilnikom propisuju se uslovi, način izdavanja i sadržaj zahtjeva za izdavanje dozvole za unošenje štetnih organizama, bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom za oglede, naučna istraživanja ili za rad u selekciji bilja.

Član 2

Štetni organizmi iz listi I.A, II.A, I.B. i II.B, bilje, biljni proizvodi i objekti pod nadzorom iz listi III.A i III.B i listi IV.A i IV.B, koji ne ispunjavaju posebne fitosanitarne zahtjeve utvrđene tim listama, ili se ne nalaze u tim listama, a mogu predstavljati rizik za zdravlje bilja (u daljem tekstu: materijal za istraživanje) mogu se unositi za oglede, naučna istraživanja ili za rad u selekciji bilja na osnovu dozvole za istraživanje.

Član 3

Dozvola iz člana 2 ovog pravilnika izdaje se na osnovu zahtjeva za unošenje štetnih organizama.

Zahtjev iz stava 1 ovog člana sadrži:

- 1) ime, prezime i adresu odgovornog lica sa zvanjem magistra ili doktora za obavljanje naučno-istraživačke aktivnosti;
- 2) naučni naziv materijala za istraživanje, uključujući i naziv štetnog organizma i vrstu materijala za istraživanje;
- 3) vrstu materijala za istraživanje, količinu materijala za istraživanje koja je odgovarajuće količine za obavljanje istraživačke aktivnosti i u skladu sa kapacitetima za karantinski postupak;
- 4) mjesto porijekla materijala za istraživanje;
- 5) adresu i opis mjesta namijenjenih karantinskom postupku i, kada je potrebno, testiranju;

6) mjesto prvog skladištenja ili prve sadnje materijala nakon prestanka karantinskog nadzora, po potrebi;

7) metodu uništavanja ili tretiranja materijala za istraživanje nakon završetka istraživačke aktivnosti, po potrebi;

8) mjesto unošenja materijala za istraživanje.

Uz zahtjev iz stava 1 ovog člana podnosi se sljedeća dokumentacija:

- plan sa opisom istraživačke aktivnosti, trajanju, vrsti i ciljevima istraživačke aktivnosti;
- potvrda o porijeklu materijala za istraživanje od nadležnog organa za zaštitu bilja zemlje porijekla.

Dozvola iz stava 1 ovog člana izdaje se na obrascu datom u Prilogu 1 koji je sastavni dio ovog pravilnika.

Materijal za istraživanje koji se odnosi na bilje, biljne proizvode i objekte pod nadzorom iz liste V.B, treba da prati po mogućnosti fitosertifikat popunjen na propisan način koji je izdat u zemlji porijekla materijala za istraživanje, osim za štetne organizme za koje se vrši istraživačka aktivnost.

Fitosertifikat iz stava 4 ovog člana treba da sadrži u rubrici dopunska izjava sljedeće: "Ovaj materijal za istraživanje unosi se u skladu sa propisom za unošenje štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom za naučna istraživanja, a ako se radi o štetnim organizmima navode se i nazivi štetnih organizama".

Materijal za istraživanje treba tokom unošenja i premještanja držati u karantinu i u što kraćem roku prenijeti na mjesto gdje će se obavljati istraživačka aktivnost.

Član 4

Materijal za istraživanje sa liste V.A ide porijeklom iz Crne Gore koji se premiješta na teritoriji Crne Gore, osim dozvole iz člana 3 stav 1 ovog pravilnika, treba da prati biljni pasoš koji potvrđuje da nema prisustva štetnih organizama, osim onih na koje se odnosi istraživačka aktivnost.

Biljni pasoš treba da sadrži izjavu iz člana 3 stav 5 ovog pravilnika.

Kada se mjesto karantinskog postupka nalazi u drugoj državi Evropske unije, ta država izdaje biljni pasoš na osnovu informacija o odobrenoj istraživačkoj aktivnosti, koje su službeno dostavljene od države koja je odobrila istraživačku aktivnost, kojima se garantuje da će tokom premještanja biti ispunjeni karantinski uslovi.

Član 5

Na zemljištu i objektima gdje se obavlja istraživačka aktivnost, štetni organizmi treba da se drže u karantinskim uslovima radi spriječavanja rizika od njihovog širenja.

Rizik od širenja štetnih organizama koji se drže u karantinskim uslovima za odgovarajuću istraživačku aktivnost, određuje se na osnovu biologije štetnog organizma, načina njegovog širenja, interakcije sa životnom sredinom i drugih faktora rizika koji se odnose na materijal.

Na osnovu procjene rizika, treba da se sprovode sljedeće karantinske mjere na zemljištu i objektima gdje će se obavljati istraživačka aktivnost i to:

- fizička izolacija od drugog bilja ili štetnih organizama, a prema potrebi i kontrola vegetacije okolnog područja;
- određivanje kontakt lica odgovornog za istraživačku aktivnost;
- ograničavanje pristupa zemljištu, objektima, i okolnom području, osim lica koja obavljaju istraživačku aktivnost;
- odgovarajuću identifikaciju parcela i objekata navođenjem vrste istraživačke aktivnosti i odgovornih lica;

- vođenje evidencije o obavljenim istraživačkim aktivnostima i radnim postupcima, uključujući i postupke u slučaju nenamjernog ispuštanja štetnog organizma iz karantina;
- uvođenje odgovarajućeg sistema bezbjednosti;
- sprovođenje odgovarajućih mjera kontrole radi spriječavanja unošenja i širenja štetnog organizma unutar prostora;
- kontrolisane postupke uzorkovanja i prenošenja materijala između prostorija i objekata;
- kontrolisano odlaganje otpada, zemlje i vode;
- odgovarajuće higijenske i dezinfekcijske postupke za lica, objekte i opremu;
- odgovarajuće postupke i objekte za odlaganje oglednog materijala;
- odgovarajuće objekte i postupke za indeksiranje (uključujući testiranja).

Član 6

Pored mjera iz člana 5 stav 3 ovog pravilnika mogu se sprovesti dodatne karantinske mjere zbog specifičnih bioloških i epidemioloških karakteristika materijala koji se upotrebljavaju u istraživačkoj aktivnosti i to:

- čuvanje materijala u objektima sa odvojenom komorom sa dvostrukim vratima za pristup lica koja vrše istraživačku aktivnost;
- čuvanje materijala za istraživanje pod negativnim vazdušnim pritiskom;
- čuvanje materijala za istraživanje u obezbijeđenim posudama (sa odgovarajućom veličinom otvora i drugim barijerama, npr. vodena barijera za grinje, zatvorene posude sa zemljom za nematode, električne klopke za insekte);
- čuvanje materijala za istraživanje odvojeno od drugih štetnih organizama i materijala (npr. domaćina materijala, sredstava za ishranu koja mogu prenijeti viruse);
- čuvanje materijala za uzgoj u komorama za uzgoj sa odgovarajućom opremom za manipulaciju;
- spriječavanje ukrštanja štetnih organizama sa autohtonim sojevima ili vrstama;
- izbjegavanje održavanja trajnih kultura štetnih organizama;
- čuvanje u uslovima kojima se strogo kontroliše razmnožavanje štetnih organizama (npr. u uslovima kojima se spriječava pojava dijapauze);
- čuvanje na način kojim se spriječava širenje propagulama (dijelovi živih organizama kojima se oni razmnožavaju, čuvaju ili šire, npr. izbjegavanje strujanja vazduha);
- postupci za provjeru čistoće kulture štetnog organizma, da bi se isključilo prisustvo parazita ili drugih štetnih organizama;
- odgovarajući programi kontrole materijala radi eliminisanja aktivnosti vektora;
- rukovanje materijalom u sterilnim uslovima za aktivnosti in vitro (opremanje laboratorija za postupke sterilizacije);
- čuvanje štetnih organizama koji se šire vektorima u uslovima koji spriječavaju širenje vektorima (npr. kontrolisana veličina otvora, izolacija supstrata za uzgoj);
- sezonsku izolaciju, tako da se istraživačka aktivnost obavlja u vrijeme niskog rizika za zdravlje bilja.

Član 7

Karantinske mjere, uključujući testiranja sprovode stručna lica naučno istraživačke institucije koja je vršila istraživačke aktivnosti u skladu sa Prilogom 2 koji je sastavni dio ovog pravilnika.

Bilje, biljni proizvodi i objekti pod nadzorom za koje se karantinskim mjerama i testiranjima utvrdi da

su zaraženi štetnim organizmima i drugo bilje, biljni proizvodi i objekti pod nadzorom koji su bili u dodiru sa tim biljem ili su mogli biti kontaminirani štetnim organizmom uništavaju se ili podvrgavaju odgovarajućem tretiranju ili držanju u karantinu radi iskorijenjivanja tih štetnih organizama i sa odgovarajućom primjenom mjera iz stava 5 ovog člana.

Nakon završene istraživačke aktivnosti materijal koji je bio kontaminiran u toku obavljanja istraživačke aktivnosti uključujući i štetne organizme:

- uništava se, steriliše ili tretira, kao i drugo bilje, biljni proizvodi i objekti pod nadzorom sa kojim je bio u kontaktu i koje je moglo biti kontaminirano; i

- prostor i objekti u kojima su se obavljale odobrene istraživačke aktivnosti na materijalu sterilišu se ili čiste na način koji odredi organ uprave nadležan za zdravstvenu zaštitu bilja (u daljem tekstu:organ uprave).

U slučaju kontaminacije materijala za istraživanje drugim štetnim organizmom koji predstavlja fitosanitarni rizik, a koji je utvrđen tokom obavljanja istraživačke aktivnosti, kao i u slučaju nenamjernog ispuštanja štetnih organizama u životnu sredinu, lice odgovorno za obavljanje istraživačke aktivnosti bez odlaganja obavještava organ uprave.

Kada se istraživačka aktivnost obavlja na bilju, biljnim proizvodima i objektima pod nadzorom iz liste III.A i III.B koji se ne nalaze u Prilogu 2 ovog pravilnika sprovode se karantinske mjere, uključujući testiranje koje odredi organ uprave o čemu se obavještava Evropska komisija i države članice EU.

Član 8

Provjeru ispunjavanja karantinskih i drugih uslova tokom obavljanja istraživačke aktivnosti, pregledom prostorija i nadgledanjem aktivnosti u odgovarajuće vrijeme vrši fitosanitarni inspektor.

Za bilje, biljne proizvode i objekte pod nadzorom nad kojima su sprovedene karantinske mjere uključujući i testiranje i za koje je utvrđeno da je slobodno od štetnih organizama, osim onih za koje se zna da su prisutni u Crnoj Gori i nijesu na listama propisa o fitosanitarnim mjerama, organ uprave na osnovu zapisnika fitosanitarnog inspektora, ukida karantin.

Član 9

O vrstama i količini materijala za koje je izdato odobrenje za istraživačke aktivnosti kao i o kontaminaciji materijala štetnim organizmima, potvrđenoj u toku sprovođenja karantinskih mjera organ uprave obavještava Evropsku Komisiju i države članice EU najkasnije do 1. septembra tekuće za prethodnu godinu zaključno sa 30. junom.

Član 10

Odredbe člana 4 stav 3 i člana 9 ovog pravilnika primjenjivaće se od dana pristupanja Crne Gore Evropskoj Uniji.

Član 11

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 320-148/13-5

Podgorica, 28. novembra 2013. godine

Ministar,
prof. dr **Petar Ivanović**, s.r.

DOZVOLA ZA UNOŠENJE ŠTETNIH ORGANIZAMA, BILJA, BILJNIH PROIZVODA I OBJEKATA POD NADZOROM ZA OGLEDE, NAUČNA ISTRAŽIVANJA ILI ZA RAD U SELEKCIJI BILJA

<p>1. Naziv i sjedište pošiljaoca (služba za zaštitu bilja zemlje porijekla) / Name and address of consignor (plant protection organisation of the country of origin):</p>	<p>Dozvola za unošenje i/ili premještanje štetnih organizama, bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom kada se upotrebljavaju za oglede, naučna istraživanja ili za rad u selekciji bilja / Letter of Authority for the introduction and/or movement of harmful organisms, plants, plant products and other objects for trial or scientific purposes and for work on varietal selections</p> <p>Broj: Datum:</p>
<p>2. Ime i adresa lica odgovornog za obavljanje istraživačke aktivnosti/Name and address of person responsible for the approved activities:</p>	<p>3. Naziv nadležnog tijela države koja izdaje dozvolu / Name of the responsible official body of the Member State of issue:</p>
<p>4. Adresa i opis određenog (određenih) mjesta na kojem su osigurani karantinski uslovi / Address and description of the specific site or sites for quarantine containment:</p>	<p>5. Mjesto porijekla / Place of origin:</p>
<p>6. Broj biljnog pasoša ili broj fitosertifikata / Plant passport number or Phytosanitary certificate number:</p>	<p>7. Mjesto unošenja materijala iz trećih zemalja / Declared point of entry for material introduced from a third country:</p>
<p>8. Naučni naziv materijala uključujući štetne organizme / Scientific name(s) of the material, including the harmful organisms concerned:</p>	<p>9. Količina materijala /Quantity of material:</p>
<p>10. Vrsta materijala / Type of material:</p>	
<p>11. Dopunska izjava / Additional declaration:</p>	
<p>12. Dodatne informacije / Additional information:</p>	
<p>13. Ovjera nadležnog službenog tijela države iz koje materijal potiče / Endorsement by the responsible official body of the Member State of origin of the material:</p> <p>Mjesto ovjere / Place of endorsement: Datum: Ime i potpis ovlaštene osobe:</p>	<p>14. Pečat organa nadležnog za izdavanje dozvole / Stamp of the responsible official body of issue:</p> <p>Mjesto izdavanja / Place of issue: Datum / Date: Ime i potpis ovlaštene osobe / Name and signature of authorised officer:</p>

Prilog 2

Karantinske mjere, uključujući testiranje, bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom namijenjenih puštanju iz karantina

DIO A

Karantinske mjere za određeno bilje, biljne proizvode i objekte pod nadzorom iz liste III.A i III.B

ODJELJAK I

Bilje *Citrus* L., *Fortunella* Swingle, *Poncirus* Raf. i njihovi hibridi, isključujući plodove i sjeme:

1) podvrgava se određenim terapijskim postupcima u skladu sa tehničkim uputstvima FAO/IPGRI;

2) nakon terapijskih postupaka iz tačke 1 ovog stava bilje podliježe postupku indeksiranja i čuva se u odobrenim objektima, u karantinskim uslovima u skladu sa članom 5 ovog pravilnika, a bilje namijenjeno puštanju iz karantina, čuva se u uslovima koji pogoduju normalnom ciklusu vegetativnog rasta i obavlja se vizuelni pregled radi otkrivanja znakova prisustva štetnih organizama uključujući i relevantne štetne organizme iz člana 2 ovog pravilnika i to u odgovarajuće vrijeme, nakon njihovog pristizanja i kasnije tokom postupka indeksiranja;

3) biljni materijal se indeksira na štetne organizme (testiranje i identifikacija) sljedećim postupcima:

3.1. Za testiranje se koriste odgovarajuće laboratorijske metode i po potrebi biljke indikatori uključujući *Citrus sinensis* (L.) Osbeck, *C. aurantifolia* Christm. Swing, *C. medica* L., *C. reticulata* Blanco i *Sesamum* L., radi otkrivanja najmanje sljedećih štetnih organizama:

- a) Citrus greening bacterium;
- b) Citrus variegated chlorosis;
- c) Citrus mosaic virus;
- d) Citrus tristeza virus (svi izolati);
- e) Citrus vein enation woody gall;
- f) Leproza;
- g) Psoroza koja se prenosi prirodnim putem;
- h) *Phoma tracheiphila* (Petri) Kanchaveli & Gikashvili;
- i) Satsuma dwarf virus;
- j) *Spiroplasma citri* Saglio et al.;
- k) Tatter leaf virus;
- l) Witches' broom (MLO);
- m) *Xanthomonas campestris* (svi sojevi patogena za rod *Citrus*).

3.2. Za bolesti kao što su palež i paleži slične bolesti za koje ne postoje kratkoročni postupci indeksiranja, mora se na biljnom materijalu nakon pristizanja obaviti kalemljenje vrha izdanka na sjemenjake uzgojene u kulturi, u skladu sa tehničkim uputstvima FAO/IPGRI, i tako uzgojeno bilje mora biti podvrgnuto terapijskom postupku.

4) biljni materijal, koji je vizuelno pregledan, i na kojem su primijećeni znakovi prisustva štetnih organizama, treba ispitati ako je potrebno i testirati, da bi se odredio uzročnik primijećenih znakova;

ODJELJAK II

Cydonia Mill., *Malus* Mill., *Prunus* L. i *Pyrus* L. i njihovi hibridi, *Fragaria* L., namijenjeno sadnji, isključujući sjeme:

1) podvrgava se određenim terapijskim postupcima, u skladu sa tehničkim uputstvima FAO/IPGRI;

2) nakon terapijskih postupaka iz tačke 1 ovog stava bilje podliježe postupku indeksiranja i čuva se u odobrenim objektima, u karantinskim uslovima u skladu sa članom 5 ovog pravilnika, a bilje namijenjeno puštanju iz karantina, čuva se u uslovima koji pogoduju normalnom ciklusu vegetativnog rasta i obavlja se vizuelni pregled radi otkrivanja znakova prisustva štetnih organizama uključujući i relevantne štetne organizme iz člana 2 ovog pravilnika i to u odgovarajuće vrijeme, nakon njihovog pristizanja i kasnije tokom postupka indeksiranja.

3) biljni materijal se indeksira na štetne organizme sljedećim postupcima:

3.1 U slučaju *Fragaria* L., bez obzira na zemlju porijekla biljnog materijala, pri testiranju se koriste odgovarajuće laboratorijske metode i po potrebi biljke indikatori, uključujući *Fragaria vesca*, *F. virginiana* i

Chenopodium spp., radi otkrivanja barem sljedećih štetnih organizama:

- a) Arabis mosaic virus;
- b) Raspberry ringspot virus;
- c) Strawberry crinkle virus;
- d) Strawberry latent »C« virus;
- e) Strawberry latent ringspot virus;
- f) Strawberry mild yellow edge virus;
- g) Strawberry vein banding virus;
- h) Strawberry witches' broom mycoplasma;
- i) Tomato black ring virus;
- j) Tomato ringspot virus;
- k) *Colletotrichum acutatum* Simmonds;
- l) *Phytophthora fragariae* Hickman var. *fragariae* Wilcox & Duncan;
- m) *Xanthomonas fragariae* Kennedy & King.

3.2 U slučaju *Malus* Mill.:

i) kada biljni materijal potiče iz zemlje za koju nije poznato da je slobodna od sljedećih štetnih organizama:

- a) Apple proliferation mycoplasma;
- b) Cherry rasp leaf virus (američki soj):

za testiranje se koriste odgovarajuće laboratorijske metode i po potrebi biljke indikatori radi otkrivanja navedenih štetnih organizama.

ii) bez obzira na zemlju porijekla biljnog materijala, za testiranje se koriste odgovarajuće laboratorijske metode i po potrebi biljke indikatori za otkrivanje barem sljedećih štetnih organizama:

- a) Tobacco ringspot virus,
- b) Tomato ringspot virus,
- c) *Erwinia amylovora* (Burr.) Winsl. et al.

3.3 U slučaju *Prunus* L.,

i) kada biljni materijal potiče iz zemlje za koju nije poznato da je prisutan bilo koji od sljedećih štetnih organizama:

- a) Apricot chlorotic leafroll mycoplasma;
- b) Cherry rasp leaf virus (američki soj);

c) *Pseudomonas syringae* pv. *persicae* (Prunier et al.) Young et al.,

za testiranje se koriste odgovarajuće laboratorijske metode i po potrebi biljke indikatori radi otkrivanja navedenih štetnih organizama.

ii) bez obzira na zemlju porijekla biljnog materijala, za testiranje se koriste odgovarajuće laboratorijske metode i po potrebi biljke indikatori za otkrivanje barem sljedećih štetnih organizama:

- a) Little cherry pathogen (izvaneuropski izolati);
- b) Peach mosaic virus (američki soj);
- c) Peach phony rickettsia;
- d) Peach rosette mosaic virus;
- e) Peach rosette mycoplasma;
- f) Peach X-disease mycoplasma;
- g) Peach yellows mycoplasma;
- h) Plum line pattern virus (američki soj);
- i) Plum pox virus;
- j) Tomato ringspot virus;
- k) *Xanthomonas campestris* pv. *pruni* (Smith) Dye.

3.4 Za *Cydonia* Mill. i *Pyrus* L., bez obzira na zemlju porijekla biljnog materijala, za testiranje se koriste odgovarajuće laboratorijske metode i po potrebi biljke indikatori za otkrivanje barem sljedećih štetnih organizama:

- a) *Erwinia amylovora* (Burr.) Winsl. et al.;
- b) Pear decline mycoplasma.

4) Biljni materijal, vizuelno pregledan, na kojem su primijećeni znakovi prisustva štetnih organizama, treba ispitati i ako je potrebno testirati, da bi se odredio uzročnik primijećenih znakova.

ODJELJAK III

Bilje *Vitis* L., osim plodova:

1) podvrgava se određenim terapijskim postupcima, u skladu sa tehničkim uputstvima FAO/IPGRI;

2) nakon terapijskih postupaka iz tačke 1 ovog stava bilje podliježe postupku indeksiranja i čuva se u odobrenim objektima, u karantinskim uslovima u skladu sa članom 5 ovog pravilnika, a bilje namijenjeno puštanju iz karantina, čuva se u uslovima koji pogoduju normalnom ciklusu vegetativnog rasta i obavlja se vizuelni pregled radi otkrivanja znakova prisustva štetnih organizama uključujući *Daktulosphaira vitifoliae* (Fitch) i relevantne štetne organizme iz člana 2 ovog pravilnika i to u odgovarajuće vrijeme, nakon njihovog pristizanja i kasnije tokom postupka indeksiranja;

3) biljni materijal se indeksira na štetne organizme (testiranje i identifikacija) sledećim postupcima:

3.1 kada biljni materijal potiče iz zemlje za koju nije poznato da je slobodna od sljedećih štetnih organizama:

i) bolest Ajinashika - testiranje se obavlja propisanom laboratorijskom metodom iako su rezultati negativni, biljni materijal se indeksira na sorti vinove loze Koshu i čuva pod nadzorom najmanje dva vegetaciona ciklusa;

ii) Grapevine stunt virus - testiranje se obavlja na odgovarajućim biljkama indikatorima, uključujući sortu vinove loze Campbell Early i nadzor se sprovodi u toku jedne godine;

iii) Summer mottle - testiranje se obavlja na odgovarajućim biljkama indikatorima, uključujući sorte vinove loze Sideritis, Cabernet Franc i Mission.

3.2 Bez obzira na zemlju porijekla biljnog materijala, za testiranje se koriste odgovarajuće laboratorijske metode i po potrebi biljke indikatori za otkrivanje barem sljedećih štetnih organizama:

- a) Blueberry leaf mottle virus;
- b) Grapevine flavescence dorée MLO i druge žutice vinove loze;
- c) Peach rosette mosaic virus;
- d) Tobacco ringspot virus;
- e) Tomato ringspot virus (»yellow vein« i drugi sojevi);
- f) *Xylella fastidiosa* (Well & Raju);
- g) *Xylophilus ampelinus* (Panagopoulos) Willems et al.

4) biljni material koji je vizuelno pregledan, i na kojem su primijećeni znakovi prisustva štetnih organizama, treba ispitati i ako je potrebno testirati, da bi se odredio uzročnik primijećenih znakova.

ODJELJAK IV

Bilje vrsta iz roda *Solanum* L. koje formiraju krtole ili vriježe, ili njihovi hibridi, namijenjeni sadnji:

1) podvrgava se određenim terapijskim postupcima, u skladu sa tehničkim uputstvima FAO/IPGRI;

2) nakon terapijskih postupaka iz tačke 1 ovog stava bilje podliježe postupku indeksiranja i čuva se u odobrenim objektima, u karantinskim uslovima u skladu sa članom 5 ovog pravilnika, a bilje namijenjeno puštanju iz karantina, čuva se u uslovima koji pogoduju normalnom ciklusu vegetativnog rasta i obavlja se vizuelni pregled radi otkrivanja znakova prisustva štetnih organizama uključujući i relevantne štetne organizme iz člana 2 ovog pravilnika i to u odgovarajuće vrijeme, nakon njihovog pristizanja i kasnije tokom postupka indeksiranja;

3) Biljni materijal se indeksira na:

- Bakterije:

a) *Clavibacter michiganensis* (Smith) Davis et al. Spp. *Sepedonicus* (Spieckermann et Kotthoff) Davis et al. i

b) *Ralstonia solanacearum* (Smith) Yabuuchi et. Al. sljedećim tehničkim postupcima:

- kod krtola krompira testira se hilus svake krtole, standardna veličina uzorka je 200 krtola a postupak se može primijeniti na uzorak manji od 200 krtola;

- kod mladih biljaka i reznica uključujući i mikrosadnice, testira se donji dio stabljike, ako je potrebno i korijenje, za svaku jedinicu biljnog materijala;

- za testiranja novonastalih krtola ili baza stabljika vrsta koje ne formiraju krtole preporučuje se jedan normalan ciklus vegetativnog razvoja nakon testiranja iz tač. 3.1. i 3.2.;

- testiranje na *Clavibacter michiganensis* (Smith) Davis et al. spp. *sepedonicus* (Spieckermann et Kotthoff) Davis et al. sprovodi se u skladu sa propisom o fitosanitarnim mjerama za otkrivanje, sprječavanje širenja i suzbijanje prstenaste truleži krtola krompira (Potato ring rot) koju prouzrokuje bakterija *Clavibacter michiganensis* (Smith) Davis et al. ssp. *sepedonicus* (Spieckermann et Kotthoff) Davis et al.;

- testiranje na *Ralstonia solanacearum* (Smith) Yabuuchi et al. sprovodi se u skladu sa propisom o fitosanitarnim mjerama za otkrivanje, sprječavanje širenja i suzbijanje smeđe truleži krtola krompira i bakterijskog uvenuća krompira i paradajza (Potato brown rot) koju prouzrokuje bakterija *Ralstonia solanacearum* (Smith) Yabuuchi et al.

- Viruse i virusima slične organizme:

- a) Andean potato latent virus;
- b) Potato black ringspot virus;

- c) Potato spindle tuber viroid;
- d) Potato yellowing alfamovirus;
- e) Potato virus T;
- f) Andean potato mottle virus;
- g) uobičajeni virusi krumpira A, M, S, V, X i Y (uključujući Yo, Yn, Yc) i Potato leaf roll virus.

Kod sjemena krumpira, u botaničkom smislu, postupci indeksiranja obavljaju se da bi se otkrilo prisustvo virusa i virusima sličnih organizama iz tač. a do e ovog stava.

Biljni material koji je vizuelno pregledan i na kojem su primijećeni znakovi prisustva štetnih organizama, treba ispitati i ako je potrebno testirati, da bi se odredio uzročnik primijećenih znakova.

U cilju utvrđivanja prisustva virusa i virusima sličnih organizama, osim Potato spindle tuber viroida sprovode se sljedeće postupci:

- minimalno testiranje biljnog materijala (krtola, mladih biljaka, reznica i mikrosadnica), koje obuhvata serološko testiranje koje se obavlja u vrijeme cvjetanja, a ako je serološki test negativan i biološko testiranje, a kod virusa uvijenoosti lista krumpira obavljaju se dva serološka testiranja;

- minimalno testiranje sjemena u botaničkom smislu obavlja se serološkim testiranjem, ili biološkim testiranjem, kada serološko negativno nije raspoloživo, preporučuje se ponovno testiranje dijela negativnih uzoraka i uzoraka sa graničnim rezultatima drugom metodom;

- serološka i biološka testiranja obavljaju se na bilju gajenom u zaštićenom prostoru, sa kojeg se uzorak uzima na najmanje dva mjesta na svakoj stabljici, uključujući mlade potpuno razvijene listove na vrhu i starije listove u sredini svake stabljike, prilikom serološkog testiranja listova, ne smije se pripremati zbirni uzorak sa više biljaka (osim ako je broj poduzoraka u zbirnom uzorku validiran za metode koji se primjenjuju), a moguće je testiranje zbirnog uzorka sa iste biljke s tim što se prilikom biološkog testiranja mogu koristiti zbirni uzorci od najviše pet biljaka, pri čemu se inokulišu najmanje dvije indikator biljke;

- odgovarajući indikator biljke za biološko testiranje su biljke date u listi Evropske i mediteranske organizacije za zaštitu bilja (EPPO) ili druge službeno potvrđene biljke indikatori;

- samo materijal koji je bio neposredno testiran pušta se iz karantina, gdje je bilo obavljeno indeksiranje okaca, puštaju se samo novonastale krtole iz testiranih okaca, krtole se ne smiju puštati zbog mogućnosti nesistemične zaraze.

U cilju utvrđivanja prisustva Potato spindle tuber viroida sprovode se sljedeće postupci:

- biljke uzgojene u zaštićenom prostoru moraju se testirati čim se dobro ukorijene prije cvjetanja i stvaranja polena, testiranje klica, biljaka uzgojenih in vitro i mikrosadnica smatra se preliminarnim testiranjem;

- uzorkuju se potpuno rastvoreni listići sa vrha svake biljke;

- materijal namijenjen testiranju mora se uzgajati na temperaturama ne nižim od 18 °C (najbolje je da su više od 20 °C) i pri dnevnoj svjetlosti u trajanju od najmanje 16 sati;

- testiranje se sprovodi radioaktivno ili neradioaktivno obilježenim cDNA ili RNA-sondama, povratna- PAGE (R-PAGE) (i bojenje srebrom) ili RT-PCR-om;

- zbirni uzorak za sonde i povratnu-PAGE čini najviše 5 poduzoraka s tim da korišćenje takvih zbirnih uzoraka treba prethodno validirati.

DIO B

Karantinske mjere za određeno bilje, biljne proizvode i objekte pod nadzorom iz liste II.A, II.B, IV.A i IV.B

- 1) Karantinske mjere obuhvataju odgovarajući pregled ili testiranje na relevantne štetne organizme iz

listi I.A, I.B, II.A i II.B i sprovode se u skladu sa posebnim fitosanitarnim zahtjevima za određene štetne organizme iz listi IV.A i IV.B., metode koje se koriste u sprovođenju karantinskih mjera u skladu sa posebnim fitosanitarnim zahtjevima, su metode propisane listama IV.A i IV.B ili ekvivalentne službeno odobrene mjere.

2) Bilje, biljni proizvodi i objekti pod nadzorom moraju biti slobodni od štetnih organizama iz listi I.A, I.B, II.A, II.B, IV.A i IV.B.